

ANDØYA SPACE DEFENCE AS
Bleiksveien 46
8480 ANDENES

Oslo, 03.11.2025

Deres ref.:
Cato Petter Wistnes

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/47

Saksbehandler:
Siri Anne Haugland Strand

Vedtak om endring av tillatelse etter forurensningsloven for Andøya Space Defence AS

Miljødirektoratet viser til:

- Vedtak om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven datert 18. januar 2024
- Spørsmål om tydeliggjøring av rammen for tillatelsen til Andøya Space Defence AS i e-post av 12. mars 2024
- Ytterligere informasjon om virksomheten til Andøya Space Defence datert 29. april 2024
- Forespørsel fra Miljødirektoratet om samtykke fra Andøy kommune datert 3. juni 2025
- Samtykke fra Andøy kommune datert 25. juni 2025
- Varsel om endring av tillatelse etter forurensningsloven for Andøya Space Defence AS. Kommentarer til innsendt miljøinstruks, datert 10. oktober 2025

1 Vedtak

Miljødirektoratet endrer Andøya Space Defence (ASD) sin tillatelse til forurensende virksomhet med tilhørende vilkår. Øvrige vilkår for tillatelsen er nærmere beskrevet i punkt 4.

Endringen i tillatelsen går på å tydeliggjøre rammene for den virksomheten Andøya Space Defence driver.

Tillatelsen etter forurensningsloven vil bli endret med hjemmel i forurensningsloven § 18 første ledd nr. 2.

ASD skal betale et gebyr for Miljødirektoratets saksbehandling. Gebyret er fastsatt til 13 600 kroner. Vedtaket om gebyr vil bli gitt etter forurensningsforskriften § 39-4.

2 Bakgrunn for saken

ASD tilrettelegger for og samler inn data knyttet til testing av våpensystemer og delvis for militære øvinger. Det meste av aktiviteten foregår i sjø. ASD opplyser at det gjennomføres inntil 12 aktiviteter årlig, der hver aktivitet kan bestå av missiler, prosjektiler og måldroner/målfartøy. Den forurensende aktiviteten omfatter i hovedsak utskyting av missiler og prosjektiler mot måldroner/målfartøy. Denne aktiviteten medfører detonerer av sprenglegemer over og i vannoverflaten i form av eksplosjoner. Den aktuelle støyforurensningen vil ikke være kontinuerlig støy, men enkelthendelser over kortere perioder, og vil påvirkes av meteorologiske og atmosfæriske forhold. Måldroner og målfartøy berges dersom det kan lokaliseres, mens missilene og prosjektilene destrueres og hovedsakelig brytes opp i små bestanddeler.

Miljødirektoratet har tidligere vurdert at ASD sin aktivitet lokalt kan medføre forurensning av betydning og at den derfor skal reguleres gjennom en tillatelse etter forurensningsloven § 11. Denne endringen er en tydeliggjøring av tillatelsens vilkår og krav.

ASD ber Miljødirektoratet å vurdere om det kan stilles rammevilkår til total tillatt årlig utslipp av mengde miljøfarlige materialer per kubikkmeter vannmasse, heller enn antall årlige aktiviteter. Aktiviteten varierer sterkt fra år til år, og ASD ser det som uhensiktsmessig å sette et tak på antall aktiviteter/missiler/prosjektiler kun basert på antall enheter. Et for restriktivt anslag kan ifølge ASD påvirke nasjonale og allierte behov for øving i Nord negativt.

ASD har også i tilbakemelding på utkast, bedt om å bli regulert på et årlig gjennomsnitt av hvilke objekter hver av de 12 aktivitetene kan bestå av. Dette med bakgrunn i at hvilke objekter som testes og antallet varierer fra aktivitet til aktivitet.

Det pågår ellers en prosess knyttet til marint vern i Andfjorden.

2.1 Rettslig utgangspunkt

Forurensningsloven

Miljødirektoratet kan endre vilkårene i en tillatelse etter reglene i forurensningsloven § 18. Ved avgjørelser etter § 18 første og tredje ledd skal vi ta hensyn til kostnadene en endring vil påføre forurenseren og de fordeler og ulemper endring for øvrig vil medføre.

Vannforskriften

Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndighetene skal sørge for at alle vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2021 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i forskriften § 9 eller § 10.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens forvaltningsmål i §§ 4 og 5 ligger til grunn for Miljødirektoratets myndighetsutøvelse. Videre skal prinsippene i §§ 8 til 12 om blant annet kunnskapsgrunnlag,

føre-var-tilnærming og samlet belastning legges til grunn som retningslinjer når Miljødirektoratet treffer beslutninger som berører naturmangfold.

Nasjonalt prioriterte stoffer

Miljødirektoratet har et mål om å kontinuerlig redusere utslipp av nasjonalt prioriterte stoffer med mål om at utslipp av slike stoffer blir stanset.

3 Miljødirektoratets vurdering

ASD driver forurensende virksomhet som kan ha negativ påvirkning på ytre miljø både over og under havoverflaten, gjennom testvirksomhet av missiler og prosjektiler. Virksomheten til ASD er omfattet av forurensningsloven uansett hvor forurensningen inntreffer, jf. forurensningsloven § 3 andre ledd, og krever tillatelse etter forurensningsloven § 11 for å kunne finne sted lovlig. Miljødirektoratet forutsetter derfor at bedriften arbeider kontinuerlig med å redusere den negative miljøpåvirkningen så langt det lar seg gjøre, spesielt på fugl, fisk og andre vannlevende organismer. Miljøhensyn skal tas med i planleggingen av testing/øvinger gjennom utarbeidelse av en miljøinstruks som skal sikre at sårbare områder og arter i minst mulig grad blir berørt. Dette inkluderer også vurdering av hensynssoner til nærliggende verneområder. Miljøinstruksen skal inkludere bruk av tilgjengelig miljøinformasjon i offentlige databaser.

Både Statsforvalteren i Nordland og Statsforvalteren i Troms og Finnmark peker på at ASD sin nåværende miljøinstruks er for overordnet, og må detaljreguleres nærmere. Miljødirektoratet bemerker at ASD sin virksomhet ikke bare reguleres i tillatelse etter forurensningsloven, men også av annet gjeldende regelverk som motorferdselloven og aktuelle verneforskrifter. Miljødirektoratet forventer at ASD forholder seg lojalt til hva som er kommet frem av kunnskap og hensyn som må tas i forbindelse med arbeidet for marint vern av Andfjorden. Vi legger videre til grunn at ASD innretter sin virksomhet etter de bestemmelser som vil fremkomme i et eventuelt vedtak om vern av Andfjorden marine verneområde. Ved et vedtak om marint vern av Andfjorden, vil ASD være pliktig til å drive innenfor rammene som blir stilt i verneforskriften tilknyttet Andfjorden, i tillegg til andre aktuelle verneforskrifter.

Miljødirektoratet vurderer at det er mer hensiktsmessig å forholde seg til databaser enn vedlagte kart, ettersom databasene jevnlig oppdateres.

Virksomheten opererer over store områder til havs, og er som oftest ikke av høy repeterende art. På bakgrunn av den relativt lave aktiviteten og vilkår om utarbeidelse og etterlevelse av miljøinstruks, vurderer vi at virksomhetens påvirkning på naturmangfoldet er akseptabel. ASD har bedt om rådgivning når det kommer til oppfatning av støy for relevant fauna. Det finnes i dag ingen grenseverdier eller retningslinjer for støy rettet mot fauna, men vi forutsetter at virksomheten tar hensyn til for eksempel hekkeperioder, slik at støypåvirkningen får så liten konsekvens som mulig.

Miljødirektoratet vurderer videre at det vil være vanskelig og lite hensiktsmessig å regulere virksomheten med en ramme på total tillatt årlig utslipp av masse miljøfarlig materialer per kubikkmeter vannmasse. En slik ramme vil være vanskelig å overvåke og etterprøve. Vi anser også aktiviteten i seg selv, med tilhørende støy og rystelser, som en belastning på ytre miljø mer enn hva utlekking fra aktuelle materialer vil være. Det er derfor i revidert tillatelse satt rammekrav knyttet til aktivitetene, jf. punkt 4.1. Miljødirektoratet er likevel enig med ASD sin kommentar til utkastet, at det er mer hensiktsmessig å regulere aktiviteten med et årlig gjennomsnitt av hva hver testaktivitet kan inneholde av objekter. Tillatelsens ramme er derfor revidert i henhold til dette innspillet. Rammen tydeliggjør også at tillatelsens kun gjelder området ASD har opplyst at de opererer i.

Med bakgrunn i Andøy kommune sin høringsuttalelse om manglende planregulering av ASD sin virksomhet etter plan- og bygningsloven, sendte Miljødirektoratet 3. juni 2015 en forespørsel til kommunen om samtykke til tillatelsen etter forurensningsloven. Andøy kommune fattet vedtak om samtykke 16. juni 2025. Andøy kommune forutsetter at ASD sin aktivitet og arealbehov gjenspeiles i planarbeidet for områdeplan for Andøya Spaceport, Børvågen Planid 1871-202106.

Miljødirektoratet vurderer med dette at nødvendige hensyn til ytre miljø, samt kommentarer på ASD sin miljøinstruks fra statsforvalter og kommune, nærmere beskrevet i punkt 5.2, er ivaretatt.

4 Vilkår i tillatelse

4.1 Tillatelsens ramme

Andøya Space Defence AS har tillatelse til å tilrettelegge for inntil 12 testaktiviteter årlig. Antall objekter (missiler, prosjektiler og måldroner/målfartøy) varierer for den enkelte testaktivitet og skal begrenses slik at et gjennomsnitt for året skal bestå av inntil 45 missiler, inntil 1 000 prosjektiler og 30 måldroner/målfartøy per gjennomførte testaktivitet.

Aktiviteten foregår langs kysten i området rundt Andøya og Senja, men også i områder lenger ut i Norskehavet, samt områder utenfor territorialgrensen. Utskytingen kan skje både fra land og fra luft- og sjøfartøy.

4.2 Generelle vilkår

4.2.1 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra ASD, herunder utslipp til luft og vann, samt rystelser, støy og avfall, er isolert sett uønsket. ASD plikter å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader.

4.2.2 Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare

Dersom det oppstår fare for økt forurensning, plikter ASD så langt det er mulig uten urimelige kostnader å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig redusere eller innstille driften.

ASD skal så snart som mulig informere forurensningsmyndigheten om forhold som kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift¹. Bedriften skal også så snart som mulig underrette forurensningsmyndigheten i slike tilfeller.

4.3 Utarbeidelse av instruks

Andøya Space Defence skal utarbeide en instruks for hvordan det skal tas miljøhensyn ved hver testkampanje eller øvelse. Instruksen skal omfatte ytre miljø både over og under havoverflaten og inkludere en vurdering av påvirkningen på f.eks. fugl/trekkplasser, fisk/gyteperioder, marine pattedyr og korallrev. Instruksen skal inneholde bruk av offentlige miljødatabaser.

Ved oppdatering av instruksen, skal den sendes Miljødirektoratet for eventuelle kommentarer.

4.4 Avfall

Bedriften plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Bedriften plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder gjenvinning, skjer i overensstemmelse med regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven.²

Farlig avfall som lagres i påvente av levering/henting, skal være merket slik at avfallet kan identifiseres, og skal sikres slik at lagringen ikke medfører avrenning til grunnen, overflatevann eller avløpsnett. Lageret skal også være sikret mot avdampning av forurensede stoffer til luft når relevant. Lageret skal dessuten være sikret mot adgang for uvedkommende.

4.5 Tilsyn

ASD plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

¹ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

² Se blant annet avfallsforskriften av 1.6.2004 nr. 930 og kapittel 18 i forurensningsforskriften av 1.6.2004 nr. 931.

5 Saksgang

Miljødirektoratet behandler søknader i samsvar med forurensningsforskriften kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven.

5.1 Korrespondanse

Saksgang med de viktigste dokumenter og møter i saken:

- 27. juni 2023 - Miljødirektoratets informasjonsskriv om krav til tillatelse etter forurensningsloven
- 31. oktober 2023 - Andøya Space Defence AS sitt tilsvarende på behov for en tillatelse
- 5. desember 2023 - Møte mellom Miljødirektoratet og Andøya Space Defence AS
- 14. desember 2023 - Varsel om vedtak om tillatelse til forurensende virksomhet for Andøya Space Defence AS
- 12. januar 2024 - Andøya Space Defence AS sitt tilsvarende til varsel om tillatelse
- 18. januar 2024 - Vedtak om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven
- 15. februar 2024 - Møte mellom Statsforvalteren i Nordland, Troms og Finnmark og Miljødirektoratet
- 12. mars 2024 - E-post med spørsmål om tydeliggjøring av rammen for tillatelsen til Andøya Space Defence AS
- 29. april 2024 - Ytterligere informasjon om virksomheten til Andøya Space Defence
- 27. februar 2025 - Andøya Space Defence sine kommentarer til uttalelse fra relevante myndigheter på miljøinsruksen
- 3. juni 2025 - Forespørsel fra Miljødirektoratet om samtykke fra Andøy kommune
- 25. juni 2025 - Samtykke fra Andøy kommune

5.2 Forhåndsvarsel og uttalelser

ASD sin miljøinstruks ble sendt for kommentering til aktuelle myndigheter. Frist for å gi uttalelse var opprinnelig 16. august 2024, men ble utsatt grunnet ferieavvikling.

Nedenfor følger en kort oppsummering av uttalelsene og bedriftens kommentarer til disse.

Miljødirektoratet har vurdert uttalelsene og kommentarene ved behandlingen av søknaden.

5.2.1 Uttalelser og Andøya Space Defence sine kommentarer

Andøy kommune, uttalelse 21. august 2024

Kommunen poengterer at de er overordnet myndighet for at arealbruk, aktiviteter og sektorlovverk blir koordinert gjennom plan og bygningsloven. Kommunen opplyser videre at området Børvågen, hvor ASD sin aktivitet er lokalisert, er omfattet av tre ulike planer etter plan- og bygningsloven. Kommunen anser ikke ASD sin virksomhet til å være tilstrekkelig regulert i de aktuelle planene, hverken i overordnet plan eller i detaljregulering jf. plan- og bygningsloven.

Kommunen kommenterer videre at aktiviteten ikke er vurdert av planmyndigheten jf. forskrift om konsekvensutredning, kapittel 3, vedlegg I, punkt 26.

Kommunen ber Miljødirektoratet vurdere behovet for unntatt offentlighet av dokumenter som ikke innehar sensitiv informasjon.

Statsforvalteren i Nordland, uttalelse 23. august 2024

Statsforvalteren i Nordland peker også på manglende konsekvensutredning. Videre kommenteres det at detonasjonene, som er en del av virksomheten, lager trykkbølger som kan være ødeleggende for marint naturmangfold.

Store deler av området som Andøya Space Defence AS oppgir å bruke i dag overlapper med områder regulert til friluftsliv, ferdsel, fiske og natur i de berørte kommunenes kystzoneplaner. Området overlapper med ni verneområder, herunder naturreservater og landskapsvernområder med dyrelivsfredning, samt et utredningsområde for marint vern. Bruksområdet omfatter store naturområder som ikke er kartlagt, nærområder til bebyggelse, akvakultur og viktige fiskefelt. Statsforvalteren i Nordland mener videre at temaene i miljøinstruksen er for vage, og det må fremgå av miljøinstruksen at miljøforvaltningen skal høres ved utarbeidelsen. Videre oppfordres Miljødirektoratet til å regulere virksomheten med antall skuddhendelser, kaliber og tillatt tidsrom for aktivitet.

Statsforvalteren i Nordland og Statsforvalteren i Troms og Finnmark leverte i juni en tilråding til Miljødirektoratet om vern av et stort marint verneområde i Andfjorden og sjøområdet utenfor Andøya. Vi har i tilrådingen anbefalt at Andøya Space Defence AS inne i verneområdet bare kan drive skyte- og øvingsaktivitet i områdene som overlapper med Forsvarets skyte- og øvingsfelt. Disse områdene er planavklart som fareområder i de berørte kommunenes kystzoneplaner.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark, uttalelse 5. september 2024

Statsforvalteren i Troms og Finnmark støtter Statsforvalteren i Nordland sin uttalelse, og kommunens uttalelse om at aktiviteten må avklares gjennom kommunens arealplaner i sjø. I tillegg må det avklares om tiltaket omfattes av forskrift om konsekvensutredning jf. vedlegg I, punkt 26.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark informerer videre at regjeringen i fjor høst vedtok at skyte- og øvingsfelt skal avklares gjennom kommunens arealforvaltning i sjø. Statsforvalteren mener at skyte- og øvingsaktivitetene til ASD må forholde seg til disse føringene og tilpasse seg eksisterende skyte – og øvingsfelt innenfor de aktuelle kommunene.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark kommenterer også at innsendt miljøinstruks generelt bærer preg av å være et dokument med gode intensjoner, mer enn et dokument som gir konkrete reguleringer av ASD sin skyte – og øvingsaktivitet. Miljøinstruksen må bli mer klar og entydig og mulig å kontrollere. Statsforvalteren har innspill til tydeligere regulering vedrørende hensyn til verneområder, fugler og marine naturtyper. Miljøinstruksen bør også være tydelig på at dersom en ønsker å skyte- og øve i nærheten til eksisterende verneområder må ASD legge til grunn naturmangfoldlovens §49 som sier at «*Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov,*

innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår». Dette tilsier at det må etableres soner rundt verneområdene der det gis begrensninger på skyte- og øvingsaktiviteter.

Andøya Space Defence sin kommentar på høringsuttalelsene

ASD har etter kommunens høringsuttalelse gjort en ny vurdering av innholdet i oversendt beskrivelse av aktiviteter og miljøinstruksen, og ser ikke lenger behov for at dokumentene skal unntas offentlighet. Oppdaterte dokumenter, der U.off merking er fjernet, ble sendt Miljødirektoratet 26. mars 2025.

Videre kommenteres det at høringsuttalelsene viser et behov for utredninger som faktagrunnlag for videre arbeid med tillatelse til forurensende virksomhet, og at det fremstår lite hensiktsmessig å konkludere uten et slikt faktagrunnlag. Hva angår forsvarets skytefelt, er disse kun mulig å benytte for et fåtall av testene som utføres i regi av ASD. Fareområder må ikke forveksles med målområder, og størrelsen på fareområdene korrelerer ikke med størrelsen på forurensningen.

ASD ser også behov for en vurdering av hvordan forurensningen utenfor 12 NM (internasjonalt farvann) skal håndteres.

6 Klagerett

ASD og andre med rettslig klageinteresse kan klage på vedtaket, inkludert gebyrsatsen. En eventuell klage bør inneholde en begrunnelse og hvilke endringer som ønskes. I tillegg skal andre opplysninger som kan ha betydning for saken, komme fram.

Klagefristen er tre uker fra dette brevet ble mottatt. En eventuell klage skal sendes til Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet vil sende kopi av vedtaket til berørte i saken.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Harald Sørby
seksjonsleder

Siri Anne Haugland Strand
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

ANDØY KOMMUNE	Postboks 187	8483	ANDENES
STATSFORVALTEREN I NORDLAND	Postboks 1405	8002	BODØ
STATSFORVALTEREN I TROMS OG FINNMARK	Postboks 700	9815	VADSØ
ANDØYA SPACE DEFENCE AS v/Wistnes	Bleiksveien 46	8480	ANDENES